

حقوق بشر از منظر قرآن مجید

تألیف:

اسماعیل لطفی

انتشارات آروند

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
نمیت فهرست نویسی
موضوع
موضوع
رده بندی کنگره
رده بندی ده خ
شمار کتابخانه ملی

لطفی، اسماعیل، ۱۳۴۷
حقوق بشر از منظر قرآن مجید/ تألیف اسماعیل لطفی.
تهران: آروند، ۱۳۹۵.
۲۷۱ ص: جدول.
۹۷۸-۹۶۴-۷۶۲۲-۵۷-۸
فیبا
قرآن - بررسی و شناخت
حقوق بشر - جنبه های مذهبی - اسلام
۱۳۹۵ م ۲/ ۱۱/ BP۲۳۰
۲۹۷/۴۸۳۴
۴۱۳۴۷۷۵

حقوق بشر از منظر قرآن مجید

نویسنده: اسماعیل لطفی

چاپ اول: ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه: قرآن

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۲۲-۵۷-۸

حق چاپ محفوظ و حق با ناشر می باشد

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، پلاک ۱۲، فروردین،
خیابان لبافی نژاد، نرسیده به خیابان آروند، پلاک ۲۱۶

تلفن: ۶۶۴۱۶۲۲۷ - ۶۶۴۸۵ ۴۸۲ - ۶۶۴۸۵ ۵۰۷

تلفکس: ۶۶۴۰۹۷۹۱

E-mail: Arvand. Pub@live.com

قیمت: ۱۴۵۰۰ تومان

حضرت محمد (ص):

قرآن هدایت از گمراهیست و روشنایی از برای چشم‌های نابینا و بازدارنده از لغزش‌ها و نوری از برای ظلمت و روشنایی از برای قبرها و نگه‌دارنده از هلاکت و راهنمایی از گمراه شدن و آشکارکننده فریبندگیها و رساننده از دنیا به آخرت است و در اوست کمال دین شما و کسی از قرآن عدول نکرد است مگر آنکه به داخل آتش جهنم افتاده است

حضرت علی (ع):

بدرستی که این قرآن سیحری شده‌ایست که ضرر نمی‌زند و هدایت کننده‌ایست که گمراه نمی‌کند. سخن گوشت که دروغ نمی‌گوید

حضرت علی (ع):

همانا خدای تعالی کتابی راهنما را نازل فرمود و در آن نیک و بد را آشکار نمود؛ پس راه خیر را در پیش گیرید تا هدایت یابید و از راه شر روی برتایید و به راه راست روید. واجبه! واجبه! آنرا برای خدا بجا آرید که شما را به بهشت می‌رساند. خداوند حرامی را حرام کرده که ناشناخته نیست و حلالی را حلال کرده که از عیب خالی است و حرمت مسلمانان را از دیگر حرمتها برتر نهاده و حقوق مسلمانان را با اخلاص و یگانه‌پرستی پیوند داده؛ پس مسلمان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او آزاری نبینند جز آنکه برای حق بود؛ و گزند مسلمانان روا نیست جز در آنچه واجب شود.

امام حسین (ع):

به جان خودم سوگند، امام و پیشوا نیست مگر کسی که به قرآن عمل کند، راه قسط و عدل را در پیش گیرد و تابع حق باشد و خود را در راه رضای خدا وقف سازد.

امام حسین (ع):

مردم بندگان بنیان و دین حرفی در گردش زبان آنهاست، تا جایی که گذران ندگی آنها باشد دین را نگهداری می کنند و زمانی که به بلا آزموده شوند بندگان قلبان.

امام صادق (ع):

خداوند در قرآن بیان هر چیزی را از آن کرده است و به خدا قسم هیچ چیزی را که بندگان به آن نیازمندند فروگذار نکرده و برای مردم بیان فرموده است.

استاد مرتضی مطهری

قرآن در پیوند انسان با خدا زیباترین بیانها را آورده است. خدای قرآن برخلاف خدای فلاسفه یک موجود خشک و بی روح و بیگانا، با سر نیست؛ خدای قرآن از رگ انسان به انسان نزدیکتر است.

آیت اله خامنه ای

مقدمه عمل به قرآن، فهم آن و مقدمه فهم قرآن، فهم معانی و تدبیر در آن است

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۳
مقدمه	۲۱
فصل اول: اهداف خلقت و راه و طریق تحقق آن، از نگاه قرآن مجید	۳۳
بخش اول: اهداف خلقت	۳۶
بخش دوم: بهترین و کوتاهترین مسیر تحقق اهداف خلقت	۵۴
بخش سوم: برترین ابزار رسیدن به کمال و دوری از انحراف	۷۶
اهداف خلقت و راه و طریق تحقق آن، در یک نگاه	۸۷
فصل دوم: قوانین و مولفه‌های حقوق بشر در قرآن مجید	۸۹
بخش اول: برابری انسانها	۹۳
بخش دوم: اقوام و ادیان	۱۰۳
بخش سوم: نفس و جان آدمیان	۱۱۲
بخش چهارم: حریم خصوصی انسان	۱۱۷
بخش پنجم: گفتمان، مشورت و سرنوشت فردی و اجتماعی	۱۲۰
بخش ششم: عدالت در جامعه و جایگاه جنگ و دفاع از حق و حاکمیت	۱۳۹
بخش هفتم: کار و تلاش فردی انسانها و میزان بکاربری دستاوردها	۱۵۴
بخش هشتم: قلم، خواندن، نوشتن و آگاهی	۱۶۵
بخش نهم: سیر و سیاحت و تاریخ	۱۷۵
بخش دهم: ازدواج و پیوند زناشویی و جایگاه اجتماعی زن	۱۸۱
بخش یازدهم: صداقت و دروغ	۱۹۴
بخش دوازدهم: تکبر و خرفروشی	۲۰۱

۲۱۱	بخش سیزدهم: رباخواری
۲۱۵	بخش چهاردهم: حقوق مستمندان و از کار افتادگان و یتیمان
۲۲۹	بخش پانزدهم: عهد و پیمان
۲۳۷	منشور حقوق بشر قرآن مجید در یک نگاه
۲۴۱	فصل سوم: بیست و پنج فرمان قرآن مجید، راز سعادت و رستگاری بشر
۲۴۵	فصل اول: یکتاپرستی و دوری از مضامین شرک در عقیده و عمل
۲۴۶	فصل دوم: پرهیز از شکنجه و قتل نفس
۲۴۶	فرمان سوم: احتیاط در نیکی به پدر و مادر و خوشرویی با مردم
۲۵۰	فرمان چهارم: شهادت، حق، عدالتخواهی و دفاع از حق در همه حال
۲۵۰	فرمان پنجم: بیم نوازی، زکات مال، انفاق و قرض الحسنه
۲۵۰	فرمان ششم: وفای به عهد و پیمان
۲۵۰	فرمان هفتم: محفوظ داشتن فرومایان و اندام از نامحرمت و زنا
۲۵۰	فرمان هشتم: نماز، ذکر و ثنای با خداوند تعالی و توکل بر خدا
۲۵۰	فرمان نهم: ادای حق پیمانه و وزن (پرهیز از کم فروشی و گران فروشی)
۲۵۲	فرمان دهم: هجرت و جهاد و شکیبایی در راه خدا با حفظ حدود
۲۵۲	فرمان یازدهم: تعمق در آیات قرآن، احترام به عقیده مخالف و...
۲۵۲	فرمان دوازدهم: فروتنی و پرهیز از غرور، تکبر و خودشیفتگی
۲۵۲	فرمان سیزدهم: شکرگزاری و راضی بودن به رضا و تقدیر الهی...
۲۵۵	فرمان چهاردهم: پرهیز از غیبت و نجوا
۲۵۶	فرمان پانزدهم: حفظ حقوق و حریم خصوصی دیگران...
۲۵۶	فرمان شانزدهم: راستگویی و صداقت و پرهیز از دروغ، تهمت و دورویی
۲۵۶	فرمان هفدهم: میانه روی و پرهیز از اسراف و تبذیر در امور
۲۵۶	فرمان هجدهم: امر به معروف و نهی از منکر و...
۲۵۹	فرمان نوزدهم: سیر و سیاحت و عبرت گرفتن از سرگذشت پیشینیان

- فرمان بیستم : سعی و تلاش در زندگی و مشورت در امور ----- ۲۶۰
- فرمان بیست و یکم : پرهیز از رباخواری ----- ۲۶۰
- فرمان بیست و دوم : روزه داری ----- ۲۶۰
- فرمان بیست و سوم : پرهیز از شراب و قمار ----- ۲۶۱
- فرمان بیست و چهارم : شرکت در مراسم حج ----- ۲۶۳
- فرمان بیست و پنجم : جوانمردی و گذشتن از اشتباه و گناه دیگران ----- ۲۶۴
- بیست و شش فرمان قرآن مجید در یک نگاه ----- ۲۶۷

به خداوند جان و خرد

«به نام آنکه دوستی را آفرید، شوق راه رنگ راه... به نام آنکه کلمه را آفرید، و کلمه چه بزرگتر از کلام او و چه کوچک شد آن زمان که میخواستیم از او بگویم. که هر چه بود، پیش از هر کلامی، خودش گفته بود. باید این واژه‌های کوچک را شمس» دکتر علی شریعتی

در کتاب اول با عنوان دایره المعارف موضوعی قرآن، تلاش کردیم تا کتاب با عظمت آسمانی مسلمانان یعنی قرآن را بصورت انجمنی و موضوعی به اقشار مختلف جامعه بخصوص جوانان معرفی نماییم. در اینجا گفتیم که این کتاب، معجزه بزرگ عالم بشریت است بطوریکه به کلیه دغدغه‌ها، پرسش‌ها، سوالات کلیدی و ماهیتی وجودی بشر پاسخ گفته و بهترین راهکارها و توصیه‌ها را در عرصه‌های گوناگون زندگی یعنی اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و اخلاقی به آدمی می‌آموزد و موجبات هدایت و سعادت کامل بشر می‌شود.

از جمله نکات کلیدی و مهمی که کتاب اول بر آن استوار بوده و بدان تاکید نموده است آن است که خداوند متعال در قرآن و در بیان داستان خلقت

و هبوط آدمی، به انسان متذکر می‌شود که بایستی از ۳ خصیصه زشت و خطرناک بشری، یعنی تکبر و خودشیفتگی، حرص و اراده انجام‌گسیخته و حسد دوری‌گزیند تا در زندگی دنیوی خود دچار لغزش و غفلت نشود و آنگاه بتواند پله‌های رشد معنوی و انسانی را طی کند و به هدف خلقت و انوار پروردگار خود پاسخ گوید.

در آنجا توصیه کردیم که بهتر است کتاب قرآن را از تافچه‌ها پائین آورده و به سبب رشد عقلی خانواده اضافه کنیم و آن را با دقت و اشتیاق مطالعه کنیم و به مبانی آن در خصوص در حوزه‌های

- در کیفیت خلق و هدایت از آفرینش جهان
- در توصیف دنیا، آخرت و بهشت و جهنم
- در تشریح نبوت و رسالت پیامبران و یاد گرفتن از سرگذشت پیشینیان
- در تقدیر و مشیت الهی
- در اخلاقیات و احکام

توجه کنیم و توصیه‌ها و پندهای آن را در زندگی خود بکار ببریم تا ببینیم که چگونه دگرگونی و اصلاح در نگرش، رفتار، کردار، گفتار و عملکرد فردی آدمی ایجاد می‌کند که برآیند آن موجب مزاج و تعالی جامعه را در بر خواهد داشت.

از مجموع استنتاج‌های کتاب مذکور و در قیاس با تفکرات مکتوبات و رفتارهای بزرگان تاریخ و تحولات مثبت در کشورهای پیشرفته، می‌توان ادعا کرد که دنیای متمدن بشر امروزی، که خود مدیون کنش‌ها و دگراندیشی‌های اجتماعی است که توسط مردان و زنان بزرگ تاریخ ایجاد شده است؛ به ارزش و اهمیت این کتاب بزرگ پی برده بطوریکه بصورت مستقیم و یا غیر مستقیم، بخش مهمی از دستورات و توصیه‌های قرآن را در تدوین قواعد اجتماعی و

تحولات حقوقی خود بکار برده است ولی متأسفانه اکثر ما مسلمانان، غافل شده و تنها به ظواهر قرآن توجه کرده‌ایم.

در ادامه مطالب کتاب اول، باید گفت که از جمله مسائل مهمی که از ابتدای زندگی زمینی بشر، مورد توجه و کنکاش آدمی قرار گرفته است موضوع حقوق بشر و آزادی بوده است که خود ریشه تشکیل و دگرگونی حکومتها و دولتها، مبانی جنگهای بشری و در مجموع موجب ایجاد تحولات بزرگ در نحوه تشکیل و جابجایی دولتها، تدوین قواعد قضاوت، انتخابات و جایگاه مردم و توسعه قواعد اجتماعی شده است و تا به امروز نیز بعنوان مهمترین نیاز بشری در دستور کار گفتگوهای ملت‌ها و کشورها و حتی سازمان ملل نیز قرار گرفته است. این موضوع در دنیای کنونی آنقدر در میان آحاد مردم و شخصیت‌های اجتماعی سیاسی مهم است که تمامی شخصیت‌ها و دولتهای متمدن اشعار و قواعد آن را زیربنای شعارهای انتخاباتی و تشکیلاتی دولت خود معرفی می‌کنند و حتی می‌توان گفت در بهره‌ای از موارد شعارهای حقوق بشری دستاویز سلطه بعضی از دولتها و کشورها بر بخش‌های خاص جوامع پیشرفته غرب، در تعامل با ملت خود و دیپلماسی با سایر ملت‌ها شده است بطوریکه قوانین بسیار مطلوبی در این زمینه در متون قانون اساسی کشورها و متمدن و نحوه تعامل و دیپلماسی با کشورهای دیگر ثبت شده است ولی عملکرد و میزان انجام تعهدات در تطابق با مقررات ثبتی تناقض دارد. این موضوع را می‌توان بخصوص در عصر کنونی و در اتفاقات اخیر در منطقه بخوبی مشاهده نمود. البته تشریح و تفسیر موارد مذکور به موضوع مورد بحث در این کتاب ارتباط ندارد و لذا بیش از این به این مطالب نمی‌پردازیم.

خوب این حقوق بشر و آزادی چیست؟ زوایای آن کدام است؟ شاخص‌های صحیح ارزیابی و سنجش میزان تحقق حقوق و آزادی بشر

چیست؟ مرزهای آن چیست؟ چه مولفه‌ها و خصیصه‌هایی اگر انسانها آن را سرمشق زندگی خود نمایند و یا اگر در قانون گنجانده و به آن عمل شود موجبات تحقق و دسترسی ملتها به حقوق کامل بشری را منجر خواهد شد، در رتبه بندی کشورهای دنیا در خصوص حقوق و آزادی بشر کدام کشورها مراتب بالا و کدام کشورها مراتب پایین تحقیق را کسب خواهند نمود، در طایفه دیگر حق الله چیست یعنی چه حقوقی به گردن آدمی است که بایستی در قبال خالق و خاتم خود ادا کند و... اینها سئوالاتی است که بشر همواره بدنبال دستیابی به پاسخ آن می‌باشد. کتاب حاضر سعی دارد به پرسشهای مذکور با رجوع به قرآن پاسخ دهد.

در کتاب حاضر، مبانی و اصول حقوق بشر از منظر قرآن که می‌فرماید:

و ما این کتاب را بر تو نازل کردیم که بیانگر همه چیز، و مایه هدایت و رحمت و بشارت برای مسلمانان است! (سوره نحل آیه ۸۹)

قرآن کتابی مبارک و عظیم‌الشان است که بر تو نازل کردیم تا در آیاتش تفکر کنند و صاحبان مقام عقل متذکر حقایق از شوند. (سوره ص آیه ۲۹)

(بندگان خاص خدا (رحمان) کسانی هستند که هرگاه آیات پروردگارشان به آنان گوشزد شود، کر و کور روی آن‌ها روشن افتد. (سروره فرقان آیه ۷۳)

این قرآن برای عموم مردم مایه بصیرت بسیار و برای اهل یقین موجب هدایت و رحمت پروردگار است (سوره جاثیه آیه ۲۰)

و با رجوع به بیانات، خطبه‌ها و حکمتهای امام علی (ع)، پیشوای بزرگ عالم شیعه؛ موضوع را بررسی کرده و به میزان درک ناقص خود، شاخص‌ها و مولفه‌های حق الله و حق الناس را استخراج نموده‌ام که با مطالعه آن خواهیم دید که خداوند متعال بهترین و بزرگترین حامی حقوق و آزادی بشر می‌باشد و

کتاب آسمانی قرآن، دقیق‌ترین کتاب در خصوص معیارهای حقوق و آزادی بشر، شاخص‌های آن و نحوه پیاده‌سازی آن است و بنابراین دین مبین اسلام، کامل‌ترین دین بوده و اگر مسلمانان به فرامین قرآن عمل نمایند و آن را در زندگی فردی و اجتماعی خود پیاده نمایند نه تنها فرد و جامعه خود را بر اساس توصیه‌های الهی و صلاح‌دید بشری ارتقاء خواهند داد بلکه می‌توانند بزرگ‌ترین الگو برای سایر کشورها و ملت‌ها باشند. از طرفی به مسئولیت‌ها و وظائف بشر در قبال خدای خود یعنی حق‌الله نیز دست خواهیم یافت که با انجام آنها در کنار رعایت حقوق بشر، به سمت کمال هدایت خواهیم شد. با این حساب مسلمانان می‌توانند ضمن معرفی این مضامین قرآنی به سایر ملت‌ها، هم موجب توسعه جهان بشری شدن قرآن گردند، هم موجب فخر ملل مسلمان شوند و هم موجب رفع نواقص قواعد بشری شوند.

بنابراین می‌توان چنین استدلال کرد که اساساً حقوق و آزادی بشر، المانها و مولفه‌های آن در دین مبین اسلام و در کتاب عظیم قرآن مجید بلوغ یافته و کامل شده است و لذا مسلمانان اگر به این جنبه مهم توجه ویژه و بموقع می‌نمودند می‌توانستند منشور حقوق بشر را خود در مسیر خود دایره حقوق بشری را در دنیا داشته باشند آن هم از نوع خالص و بارز انصاف و آسمانی آن. البته این مطلب را فقط جهت تاکید و تذکر بیان کردم و در مجموع دفاع از حقوق بشر و رعایت آن، خود برگرفته از قرآن مجید است پس بهتر است شاخص‌های آن را خوب بشناسیم و به آن عمل کنیم چرا که از نظر خداوند متعال نیز حق‌الناس مقدم بر حق‌الله است.

می‌توان ادعا نمود که مشکل بزرگ دنیای کنونی، بخصوص بزرگان و تاریخ‌سازان و حاکمان جهان، عدم شناخت کافی از قرآن و فرامین آن است. بخصوص ما مسلمانان و روشنفکرانمان، بخوبی قرآن را مطالعه نکرده و با

مفاهیم آن انس نگرفته‌ایم و حتی علمای ما نیز قرآن را بدرستی به مردم معرفی ننموده‌اند چرا که اگر چنین می‌شد تأثیرات آن را در زندگی اجتماعی خود بیشتر لمس می‌نمودیم و به دنیا نیز معرفی می‌کردیم آنگاه سایر ملل دنیا نیز از آن الگوبرداری می‌کردند و قطعاً مشکلات دنیا کمتر می‌شد. بر این اساس ما خواهیم در این کتاب، جنبه‌هایی از پندها و توصیه‌های قرآن را، با توجه به میزان درک و آموزه‌های خود، به مردم و بخصوص روشنفکران، بشناسانیم تا روزه‌ای از این نما‌یم که به قرآن نزدیکتر شویم و معانی آن را بدقت بخوانیم و در آن عمیق شویم.

کتاب حاضر به سه فصل تقسیم بندی شده است فصل اول حقوق اولیه بشر را که بوسیله خداوند متعال تحقق یافته است در زمینه چرایی، هدف و راز خلقت و مشخص شدن سیر راه مستقیم الهی برای بشر؛ در ۳ موضوع طبقه‌بندی کرده و بیان می‌نماید بشر را بر مبنای معرفتی دستورات الهی در ۱۵ موضوع در زمینه حقوق و آزادی بشر، نحوه پیاده‌سازی و شاخص‌های سنجش آن می‌پردازد و فصل سوم به معرفی فرامین الهی برای بشر در ۲۵ موضوع و به منظور ارتقاء سطح فکری و شخصیتی و عملکردی انسان، بعنوان راز سعادت و رستگاری بشر و در یک جمله «بازوی اجرایی حق الناس» می‌پردازد. از نکات حائز اهمیت در کتاب حاضر آن است که هر یک از سه فصل در ارتباط و مکمل با یکدیگر طبقه‌بندی شده‌اند و انجام هر یک از این سه فصل خود موجبات تامین حقوق بشر و ارتقاء و کمال انسان و تحقق اهداف فصل اول و دوم می‌شود.

نکته آخر اینکه اگر به جمع‌بندی مطالب کتاب در فصول دوم و سوم بپردازیم خواهیم دید که توجه و پیاده‌سازی ۱۵ توصیه الهی در زمینه عدالت و حقوق بشر، تمامی نیاز جوامع بشری را محقق خواهد نمود و از طرف دیگر

توجه و انجام ۲۵ توصیه الهی در زمینه کامل شدن آدمی، اخلاق فردی اجتماعی را اصلاح خواهد نمود و این دو مطلب در کنار یکدیگر، مدینه فاضله برای کشورها و تمدنها ایجاد خواهد کرد و هدف خلقت خداوند متعال در فصل اول را تامین خواهد نمود.

آمد است همه ملتها و دولتها؛ با استعانت به دریای بیکران آیات الهی و به دور از هر گونه حب و بغض و تعصب قومی و دینی؛ قرآن را بصورت کاربردی و عملی در زندگی، کار، اجتماع و عقیده خود بکار ببریم و آن را به سبب مطالعات خود در نماییم تا انشاء... و با خواست و هدایت خدای بزرگ، مشاهده نماییم که به تحولات عظیمی در ارتقاء اخلاق و رفتار فردی و اجتماعی؛ در توسعه علم، اقتصاد و سیاست؛ و در بسط عدل و داد و احقاق حقوق بشری در جامعه ایجاد خواهد شد.

در اینجا یکبار دیگر نظریه بسبب و ابله، مل ناپلئون بناپارت در ارتباط با قرآن را متذکر می شویم: «قرآن به تنهایی عهده دار سعادت بشری است. امیدوارم آن زمان دور نباشد که من بتوانم همه انبیا، ان و تحصیل کردگان همه کشورها را با یکدیگر متحد کنم و نظام یکدستی فقط بر اساس و اصول قرآن مجید که اصالت و حقیقت دارد و مردم را به سعادت رهبری می کند بنا کنم»^۱

اسماعیل لطفی - ۱۳۰۴/۰۴/۰۹

مقدمه :

امروزه یکی از اساسی‌ترین متون که توجه همه مردم دنیا را بخود معطوف نموده است اعلامیه جهانی حقوق بشر سازمان ملل متحد است که در خصوص بالا بردن حرمت و شخصیت و حقوق و آزادی انسانها تدوین شده است که خود نیز برگرفته از تجربیات و کشف‌شهای ملل جهان در طول تحولات تاریخ در راستای برسمیت شناساندن حقوق فردی و اجتماعی مردم در قبال دولتها و سرمداران بدست آمده است.

بر این اساس در گفتمان امروزه جوامع بشری در سوزه مناظرات سیاسی و دیپلماسی دولتی، نیز همه طرفین خود را منطقی و حامی حقوق بشر می‌دانند چرا که این موضوع مورد نظر همه مردم دنیا و خط کشی جهت تشریح حق از باطل می‌باشد ولیکن در بررسی و کنکاش عملکردی هر یک از طرفین، تضاد و اختلاف بین آنچه گفته می‌شود و آنچه در عمل انجام می‌شود مشاهده می‌شود. البته نفس موضوع بحث یعنی حقوق بشر بسیار با اهمیت و با ارزش بوده و ما در این کتاب خواهیم رسید که مطلب مذکور محوریت آیات قرآن

مجید نیز می‌باشد. یعنی خداوند متعال در کتاب آسمانی قرآن مجید بطور مستقیم و غیر مستقیم، به رعایت حقوق و آزادی بشر بعنوان پایه و اساس ارتقاء فردی و اجتماعی جوامع بشری و همچنین میزان و معیار ارزیابی عملکرد آدمی در آخرت، اشاره می‌نماید. پس موضوع فوق هم از زاویه دید انسان و هم از نگاه خدای متعال، معیار سنجش حق از باطل می‌باشد. و همانگونه که در پیشگفتار نیز بیان شد قرآن مجید کاملترین شاخص‌ها و مولفه‌های رحمت حق و آزادی بشر را که برگرفته از حق‌الناس بوده و در پیشگاه خداوند متعال ارجح بر حق‌الله می‌باشد؛ به تفسیر بیان نموده است بنابراین - ملترین و بهترین قواعد حقوق و آزادی بشر در قرآن و در دین اسلام آمده است. مسأله این است که اگر به توصیه‌های قرآن عمل نمایند خود بهترین الگو و نمونه خواهند بود و باور اکمل اگر مردم دنیا نکات قرآنی را در قواعد و قوانین اجتماعی پیاده سازند بهترین قوانین تدوین خواهد شد و بصورت اولی اگر مردم جهان به توصیه‌های قرآن عمل نمایند دیگر هیچ حقی از هیچ کس تضعیف نخواهد شد و به آرامش خواهد رسید.

از طرفی از مسائل مهم و اساسی که مردم مدین دنیا از قبیل مسلمانان، مسیحیان، یهودیان و ... بدنبال شناخت آن هستند اعمال و قوانین است که به گردن انسان نهفته است تا در قبال خدای خود آنها را انجام دهد و حق خداوند متعال را در بندگی خود ادا کرده باشند تا در پیشگاه او شایسته نگردند و به بهشت او در آیند. ما در این کتاب بیان خواهیم کرد که برای تکمیل وظایف بشری خود و ادای دین در قبال همه نعمتهایی که خداوند متعال به بشر بخشیده است و برای اینکه از مسیر حق و رعایت حقوق بشر منحرف نشویم بایستی حق‌الله را نیز بشناسیم و در زندگی خود به آن پردازیم و این حق چیزی نیست جز پرستش و عبادت واقعی خداوند متعال.

به موضوع اول برگردیم. آنچه در مباحث حقوق بشر امروزی مفقود و یا در تضاد بین نگرشهای فردی و دولتهاست؛ معیار، شاخص، نحوه پیاده‌سازی و سنجه‌های ارزیابی حقوق بشر است که مورد قبول همه مردم جهان باشد که البته موارد بسیار مهم و غیر قابل انکاری تثبیت شده است و هیچیک از طرفین مناقشه نمی‌توانند آن را رد کنند مانند اصل آزادی بیان، آزادی ادیان و مذاهب، عدالت اجتماعی و قضائی، انتخابات آزاد و ...؛ که همه سردمداران دنیا سعی می‌کنند این اصول را در گفتمان خود داشته باشند. اما آنچه مهم است شناساندن بهارهای واقعی و غیر قابل انکار حقوق بشر از یک کتاب آسمانی و برآمده از وحی الهی است و ما در این کتاب برآنیم تا با رجوع به مصادیق قرآن بعنوان آخرین و کم‌مترتب کتاب آسمانی، ضمن معرفی کامل مبانی حقوق بشر به غیر مسلمانان و پیوستاری آنها به مسلمانان؛ هم مصادیق مربوطه را شفاف نموده و هم به مردم دنیا ترسانیم که قل از هر تحقیق و نظریه بشری، این خداوند متعال بوده است که در طول تاریخ بشری و متناسب با رشد و بلوغ فکری انسانها، مصادیق حقوق بشر و اصل برادر انسانها را بعنوان پایه و اساس قواعد زندگی جمعی و دنیوی، به آنها معرفی کرده و قرآن مجید آن را کامل نموده است.

برای تکمیل این مبحث و به استناد آنچه که در قرآن و سایر کتاب آسمانی نیز آمده است؛ یادآور می‌شویم که کالبد آدمی از دو عنصر ماده و روح تشکیل شده است که ماده، همان جسم ظاهری آدمی را تشکیل می‌دهد که به تعبیر قرآن از جنس خاک و گل و بی‌جان و حرکت، آفریده شده است و روح، همان خمیرمایه حرکت، اراده، تفکر و اختیار آدمی را تشکیل می‌شود که به تعبیر قرآن از جنس روح پاک حضرت حق آفریده شده و به کالبد او دمیده شده است. لذا نفس آدمیان از نفس حق استنشاق می‌نماید و از آنجا که نفس

حق پاک است و از آنجا که همه انسانها بندگان و مخلوقات حق تعالی هستند. پس بلحاظ خلقت و اصل عدالت باری تعالی؛ خالق، همه مخلوقات خود را به یک چشم می بیند. بنابراین در پیشگاه خداوند متعال، همه آدمیان از حرمت ذاتی و حقوق برابر برخوردارند لذا همه نزد خدا به یک اندازه عزیز هستند. در طول زندگی و بروز رفتار و کردار متفاوت، که آن هم در نتیجه آزادی بیان و عقیده و اختیار او نمود پیدا کرده است؛ آنها را نزد خدای متعال رتبه بندی و سرزده غیر عزیز نماید که این موضوع عین عدالت باری تعالی و فلسفه وجودی دنیا و آخرت نیز هست چرا که بایستی فرقی باشد بین انسان خوب کردار با انسان بدکردار. با این استدلال میتوان نتیجه گرفت که اصل آزادی بیان و عقیده و اختیار داشتن حقوق ذاتی برابر بین آدمیان، یک اصل انکارناپذیر و هدیه الهی است که در قرآن و همه کتب آسمانی نیز آمده است؛ فقط انسانها بایستی به آن توجه کرده، متذکر شوند و به آن به عنوان یک قاعده اجتماعی، عمل نمایند. به عبارت دیگر ما در این کتاب اثبات خواهیم نمود که اصول و معیارهای دینی و اصلی حقوق بشر، زائیده آئین و آموزه های دینی، بخصوص قرآنی است وای نه اخ و برگ دادن اصول و تعبیرات فرعی آن، زائیده تجارب و بینش های بشری است که آنها را در پاره ای از موارد دچار اشکال و نقصان است که امیدواریم با دقت در میانی و آیات منتخب کتاب حاضر، خوانندگان عزیز به نواقص قرآن و حقوق بشر دست یابند. بیش از این به این موضوع نمی پردازیم و به اصل موضوع کتاب باز می گردیم.

قبل از پرداختن به موضوع کتاب حاضر، مفاد و نظریه اعلامیه حقوق بشر را با هم مرور می کنیم.

در دیباچه اعلامیه جهانی حقوق بشر، دلایل ذیل؛ بنیان آزادی، عدالت و صلح در جهان و مولفه‌های اصلی ارتقای توسعه اجتماعی و بهبود وضعیت زندگی در فضای آزادتر و بعبارتی معیارهای رعایت حقوق بشر یاد شده و ریشه و اساس تدوین اعلامیه عنوان شده است:

بازشناسی حرمت ذاتی آدمی و حقوق برابر و سلب ناپذیر تمامی اعضای خانواده ی بشری
 یاد آمدن جهانی که در آن تمامی ابناء بشر از آزادی بیان و عقیده برخوردار باشند

حفظ حقوق بشر از طریق حاکمیت قانون در جوامع
 گسترش روابط دوستانه بین ملتها

حرمت و ارزش نهادن به شخص انسان و حقوق برابر زن و مرد
 در اینجا تنها به ذکر سرفصل‌های مهمی از دستورالعمل و مواد اصلی اعلامیه حقوق بشر، به منظور آشنایی خوانندگان که محتوای این اعلامیه را ندیده و یا آن را ملاحظه نکرده‌اند، می‌پردازیم ولی اینکه این مواد تا چه اندازه در پیشگاه خداوند متعال دقیق و معتبر می‌باشد و مناسبت با ماهیت وجودی انسان است بستگی به آن دارد که تا چه میزان و در چه حدی در تطابق و برگرفته از آیات و دستورات کتب آسمانی و بخصوص قرآن مجید و توصیه‌ها و روایات بزرگان تاریخ می‌باشد. که تطبیق آن با توجه به معنویات دسته‌بندی کتاب و آیات استخراج شده و همچنین سایر منابع معتبر تاریخی، به خواننده واگذار می‌شود:

۱- تمام ابناء بشر آزاد زاده شده و در حرمت و حقوق با هم برابرند.
 ۲- همه انسانها بی هیچ تمایزی از هر سان که باشند، اعم از نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا هر عقیده‌ی دیگری، خاصه‌گاه

اجتماعی و ملی، [وضعیت] دارایی، [محل] تولد یا در هر جایگاهی که باشند، سزاوار تمامی حقوق و آزادیهای مصرح در این «اعلامیه» اند.

۱- هر فردی سزاوار و محق به زندگی، آزادی و امنیت فردی است.

۴- هیچ کس نمی بایست مورد شکنجه یا بیرحمی و آزار، یا تحت مجازات

غیر انسانی و یا رفتاری قرار گیرد که منجر به تنزل مقام انسانی وی گردد.

۴- همه در برابر قانون برابرند و همگان سزاوار آن اند تا بدون هیچ تبعیضی

به طرز مساوی در پناه قانون باشند.

۴- هیچ انسانی نباید مورد توقیف، حبس یا تبعید خودسرانه قرار گیرد.

۴- هر انسانی سزاوار و محق به دسترسی کامل و برابر به دادرسی علنی و

عادلانه توسط دستگاهی بیطرف و مستقل است تا در برابر هر گونه اتهام

جزایی علیه وی، به حقوق و تکالیف وی رسیدگی کند.

۴- هر شخص متهم به جرمی نباید سزاوار و محق است تا زمان احراز و

اثبات جرم در برابر قانون، در محکمه‌های علنی که تمامی حقوق وی در

دفاع از خویشتن تضمین شده باشد، بر گناه تلقی شود.

۴- هیچ احدی نمی‌بایست در قلمرو خصوصی، خانوادگی محل زندگی یا

مکاتبات شخصی، تحت مداخله [و مزاحمت] خودسرانه قرار گیرد. به

همین سیاق شرافت و آبروی هیچکس نباید مورد تعرض قرار گیرد.

۴- هر انسانی محق به ترک هر کشوری، از جمله کشور خود، یا بازگشت

به کشور خویش است.

۴- هر انسانی سزاوار و محق به پناهجویی و برخورداری از پناهندگی در

کشورهای پناه دهنده در برابر پیگرد قضایی است. (مگر آنکه پیگرد

قضایی با منشأیی غیرسیاسی داشته باشد و مرتکب عملی مغایر با اهداف

و اصول «ملل متحد» شده باشد)

هیچ احدی را نمی بایست خودسرانه از تابعیت [ملیت] خویش محروم کرد، و یا حق تغییر تابعیت [ملیت] را از وی دریغ نمود.

مردان و زنان بالغ، بدون هیچ گونه محدودیتی به حیث نژاد، ملیت، یا دین حق دارند که با یکدیگر زناشویی کنند و خانواده ای بنیان نهند. همه سزاوار و محق به داشتن حقوقی برابر در زمان عقد زناشویی، در طول آن زندگی مشترک و هنگام فسخ آن هستند.

هر انسانی به تنهایی یا با شراکت با دیگران حق مالکیت دارد.

هر انسانی محق به داشتن آزادی اندیشه، وجدان و دین است؛ این حق شامل ارتداد، دگرگونی، تغییر مذهب [دین]، و آزادی علمی [و آشکارا] کردن آئین و ار از قیده، به به صورت تنها، چه به صورت جمعی یا به اتفاق دیگران، در قالب آموختن، اجرای مناسک، عبادت و دیده بانی آن در محیط عمومی و یا خصوصی است.

هر انسانی محق به آزادی گردهمایی و تشکیل انجمنهای مسالمت آمیز است. هیچ کس نمی بایست مجبور به شرکت در هیچ انجمنی شود.

ارادهی مردم میبایست اساس حاکمیت دولت باشد؛ چنانچه ارادهای می بایست در انتخاباتی حقیقی و ادواری اعمال گردد که مطابق با اراده عمومی باشد که حق جهانی و برابر برای همه است. رأی گیری از افراد می بایست به صورت مخفی یا به طریقه ای مشابه برگزار شود که آزادی رأی را تضمین کند. هر انسانی حق دارد که صاحب شغل بوده و آزادانه شغل خویش را انتخاب کند، شرایط کاری منصفانه مورد رضایت خویش را دارا باشد و سزاوار حمایت در برابر بیکاری است.

هر شخصی حق دارد که برای حفاظت از منافع خود اتحادیه صنفی تشکیل دهد و یا به اتحادیه های صنفی بپیوندد.